

Ministeren for Grønland (Knud Hertling): Jeg kan nøjes med at takke for den velvillige modtagelse af lovforslaget.

De forskellige spørgsmål, der er rejst fra nogle af ordførernes side, mener jeg vi kan komme tilbage til under den udvalgsbehandling, som lovforslaget skal igennem.

I anledning af hr. Svend Haugaards spørgsmål om visse områders fritagelse kan jeg oplyse, at forsvarsområderne i Grønland traditionelt har været fritaget for afgifter, og det er specielt de områder, der her tænkes på. Men også dette kan vi jo se på i udvalget.

Må jeg i øvrigt benytte lejligheden til at meddele, at Grønlands landsråd på sin efterårsamling i 1971 har stillet forslag om, at der til delvis dækning af et anslået underskud på landskassens budgetoverslag for årene 1972-74 gennemføres visse ændringer på afgiftsområdet. Der vil blive fremsat ændringsforslag herom til lovforslagets anden behandling, og det er mit håb, at disse ændringsforslag vil blive lige så godt modtaget, som lovforslaget er blevet det i dag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov, af lov om ikrafttræden af borgerlig straffelov m.m., af lov om rettens pleje og af lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse. (Privatlivets fred m.m.).

(Lovforslaget (nr. 37) findes i tillæg A. sp. 545, fremsættelsen i tidenden sp. 723).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de to følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Privatlivets fred) [af Thestrup m.fl.].

(Lovforslaget (nr. 28) findes i tillæg A. sp. 435, fremsættelsen i tidenden sp. 515).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om ikrafttræden af borgerlig straffelov m.m. [af Thestrup m.fl.].

(Lovforslaget (nr. 29) findes i tillæg A. sp. 441, fremsættelsen i tidenden sp. 515).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Spørgsmålet om en udvidet beskyttelse af den enkeltes privatliv er blevet aktuelt som følge af den tekniske udvikling. Der findes ganske vist i den gældende straffelov bestemmelser, der beskytter mod visse former for privatlivskrænkelser, f.eks. krænkelse af brevhemmeligheden og husfreden, men disse regler slår ikke til over for de moderne tekniske indretninger, herunder aflytningsapparater, fotografiapparater m. m., der gør det muligt på en langt mere indgribende måde end tidligere at trænge ind i andres privatliv.

Der har derfor ofte i den senere tid også her i salen været fremsat ønske om et yderligere lovmæssigt værn mod indgreb i privatlivet. Disse ønsker synes nu at kunne opfyldes. Ikke blot har regeringen fremsat forslag til en udvidet beskyttelse af privatlivets fred, men få dage førend dette forslag fremkom, har medlemmer af venstre, det radikale venstre og det konservative folkeparti fremsat et par private forslag med samme sigte. Lad mig føje til, at min forgænger som justitsminister, som vi alle ved, i mange år har interesseret sig for dette spørgsmål og, så vidt jeg husker, var medforlagsstiller til en rekommandation inden for Nordisk Råd,

[Justitsministeren.]

Såvel de private forslag som regeringens forslag bygger på straffelovrådets betænkning om privatlivets fred og på registerudvalgets betænkning om tavshedspligt for ansatte i edb-servicebureauer m.m., der behandler oplysninger fra det offentlige. Mens de private forslag imidlertid ganske følger de to udvalgs forslag, er disse i regeringens forslag på forskellige punkter blevet ændret og udbygget.

Jeg har i min fremsættelsestale fremhævet de væsentligste forskelle mellem regeringens forslag og de private forslag. Det drejer sig om regeringens forslag til generelle og ensartede regler om straf for ansattes egen uberettigede udnyttelse af oplysninger, der er omfattet af tavshedspligt, og om straf for andres efterfølgende udnyttelse af oplysninger, der er fremkommet ved brud på en tavshedspligt.

Det drejer sig endvidere om regeringens forslag til udbygning af konkurrencelovens regler om beskyttelse af erhvervshemmeligheder og om regeringens forslag til en lovmæssig regulering af politiets adgang til som led i nødvendig efterforskning at foretage aflytning.

Jeg skal ikke her gå nærmere ind på de private forslag, men blot konstatere, at der ikke i disse findes bestemmelser, som ikke også findes i regeringens mere vidtgående forslag. Indholdet af de fremsatte forslag tyder på en meget betydelig enighed mellem tingets medlemmer.

Jeg håber på dette grundlag på et bredt samarbejde i det forestående udvalgsarbejde.

Lene Bro: Også jeg har med stor interesse fulgt begge forslags vandren i sidste samling, og nu kommer vi så med et efter min mening langt bedre og mere vidtgående forslag; det synes jeg alle kan være tilfreds med, og jeg er sikker på, at oppositionen er lige så tilfreds med det.

Jeg skal lige kort gøre klart, hvad der for mit partis vedkommende lægges megen vægt på i det udvidede lovforslag; det er selvfølgelig beskyttelsen mod misbrug af edb-bureauernes oplysninger. Det må ikke kunne ske, og hvis vi kan lave en lov, som kan forhindre det, er det et vældigt fremskridt.

En anden ting er § 2 om industrispionagen, som vi jo har hørt meget om, men som vi hidtil ikke rigtig har kunnet gøre noget ved.

En tredje ting, noget, som efterhånden er blevet uhyggeligt, og som man kan købe pr. postordre via Sverige, nemlig spionsudstyr, omfattes også af lovforslaget. Det er jeg meget tilfreds med.

Endelig må jeg sige, at det for en justitsminister er et vældigt mod at vise, at man også nu vil pålægge politiet, at de ikke må aflytte uden en retskendelse. Det er på tide, vi får en sådan paragraf.

Til sidst vil jeg sige, at bestemmelsen i § 2 om økonomisk erstatning for krænkelse af privatlivet ser jeg også med megen sympati på.

Jeg tilsiger mit partis store tilslutning.

Ordføreren for forslagsstillerne (Thestrup):

De to lovforslag vedrørende privatlivets fred m.m., som vi her behandler, er på væsentlige punkter identiske, hvilket ikke er så mærkeligt, eftersom de jo begge bygger på straffelovrådets betænkning og for § 152's vedkommende på registerudvalgets betænkning. Der er, som ministeren sagde det, visse forskelligheder, idet ministerens forslag har nogle tilføjelser og også et par ændringer. Jeg skal nævne de vigtigste af disse.

For det første vedrørende § 152 har ministerens forslag en udvidelse til også at omfatte efterfølgende udnyttelse af oplysninger fremkommet ved brud på tavshedspligten samt straf for den ansattes egen udnyttelse uden videregivelse. I min fremsættelsestale anbefalede jeg, at begge disse spørgsmål blev taget op, så jeg kan kun hilse med tilfredshed, at det er gjort.

Vedrørende § 263, 3) — og det er det andet — er der sket en udvidelse, idet også udtalelser fremsat i enrum er medtaget. Herved bliver også diktat til diktermaskine beskyttet, og det er efter min opfattelse ganske rimeligt.

For det tredje er der i § 3 i ministerens forslag foreslået en tilføjelse til reglerne i retsplejeloven om telefonaflytning, som jeg også finder det hensigtsmæssigt at vi behandler her.

For det fjerde: forslaget § 4 indeholder nogle bestemmelser om udvidelse af regler i lov om uretmæssig konkurrence og varebe-

[Thestrup.]

tegnelse. Jeg har ikke noget at indvende imod dem, og jeg finder det ganske rimeligt, at vi behandler dem sammen med dette.

Vedrørende hovedpunkterne i vore lovforslag henviser jeg til min fremsættelsestale, men jeg bemærker, at vi jo ikke med de problemer, vi her behandler, har løst alle spørgsmål om privatlivets fred. For det første er den betænkning, der er afgivet af registerudvalget, jo kun en delbetænkning. Dette udvalgskommissorium er meget mere vidtgående end det, delbetænkningen behandler. Kommissoriet lyder på at overveje de problemer, der er forbundet med oprettelsen og brugen af offentlige og private registre, navnlig under hensyn til den tekniske udvikling på dette område. Vi kan altså vente en lovgivning senere vedrørende disse forhold, og der er også her tale om beskyttelse af privatlivets fred.

For det andet er der nogle problemer inden for radio og tv, der vedrører privatlivets fred, som jeg ikke har medtaget her, og som efter min opfattelse hører hjemme i en særlig lov. Det er spørgsmålet bl.a., om vi bør have regler, der med hensyn til forevisning af billeder i tv går videre end de forslag, vi har her. Bør vi have ansvarsregler, der f.eks. i lighed med presselovens ansvarsregler placerer ansvaret for udsendelserne hos radioens egne folk? Jeg vil gerne her henvise til en artikel i Juristen 1969, s. 69 ff. af lektor Frøbert. Der burde også efter min opfattelse være en egentlig pligt til arkivering og sikkert, også et lovgrundlag for adgang til berigtigelse. Det hviler, så vidt jeg erindrer det, på publiceringsreglerne i øjeblikket.

Det fremgår både af straffelovrådets betænkning og af bemærkningerne til de to lovforslag, at spørgsmålet om beskyttelse af privatlivets fred har været fremme ikke blot her i landet og i de andre nordiske lande, men også har været drøftet i Europarådet og på de europæiske justitsministermøder. Hertil kommer, at spørgsmålet i de senere år har været behandlet af retsvidenskaben både her og i udlandet. Man har således fra mange sider haft øjnene åbne for, at det er et vigtigt spørgsmål, selv om dets område jo ikke er så stort.

Når man så stærkt har betonet vigtigheden af dette spørgsmål, tror jeg, det er, fordi det har et vist slægtskab med en række

problemer, der vil blive mere og mere vigtige for os i de kommende år, og som jeg måske kan karakterisere således: i hvilket omfang skal og kan vi beskytte det enkelte menneske mod de farer, som den moderne udvikling, ikke mindst den moderne industrielle udvikling, udsætter det enkelte menneske for? Spørgsmålet kommer herved i slægt med et af de store, vigtige spørgsmål, som vi allerede er begyndt at behandle, nemlig selve forureningsbekæmpelsen.

Det er også i slægt med et andet spørgsmål, der opstår som følge af, at det moderne samfund synes at begunstige koncentrationer, både koncentration af virksomheder og koncentration af kapital, i højere grad, end vi hidtil har stået over for det. Fra mit partis side har vi som et værn imod en for stærk koncentration af kapital interesseret os for udbredelse af ejendomsretten, ejendomsret for alle. Vi har også set parcelhuset, det af beboeren ejede parcelhus, som en vigtig ting, når det drejer sig om udbredelsen af ejendomsretten, og hvis jeg ikke tager fejl, hørte jeg forleden dag, at den højtærede justitsminister havde visse tanker i samme retning, i alt fald udtalte sig på en måde, som sikkert vandt genklang andre steder.

Socialdemokratiet har jo også interesseret sig for disse spørgsmål, men med en anden løsning. Men spørgsmålet er jo ikke alene rejst her både med socialdemokratiets forslag og med vort forslag; det er jo også rejst en række steder i udlandet, og jeg tror, det er noget af det, vi kommer til at interessere os for i fremtiden. Jeg mener også, vi kommer til at interessere os for at finde muligheder for de mange mennesker, der gennem koncentrationen bliver revet bort fra de virksomheder, hvor de hidtil har siddet som ledere, ikke mindst de overordentlig mange detailhandlere, som disse år kommer i en meget vanskelig situation, når deres forretninger må nedlægges.

Jeg tror også, den stærke stigning, vi har i kriminaliteten, i alkohol- og narkotikamisbruget, hører herhen og har en meget nøje sammenhæng med den udvikling, der er sket i det moderne industrialiserede samfund.

Endelig er det også klart, at det moderne industrisamfund har en tendens til at udvide det offentliges magt over det enkelte menneske på en række områder, og perspek-

[Thestrup.]

tivplanen har jo vist, at det offentlige tillige har en tilbøjelighed til meget store persona-leudvidelser.

Vi har næppe nået at sætte de rette grænser for det offentliges magt over det enkelte menneske endnu, selv om vi har fået ombudsmandsinstitutionen, offentlighed i forvaltningen og andet, der virker i samme retning.

Jeg skal ikke gå videre ind på disse områder, der jo ikke direkte vedrører de her fremsatte lovforslag. Jeg skal kun sige, at løsningen af de her foreliggende problemer sammen med de andre problemer, jeg har nævnt, har samme hensigt: en stærkere beskyttelse af det enkelte menneskes frihed og tryghed mod de farer, som den moderne udvikling truer ham med.

Jeg kan tilsige mit partis velvilje og store interesse ved behandlingen af disse lovforslag, og jeg går ud fra som noget ganske rimeligt, at de skal behandles i et udvalg.

Per Federspiel: Fra mit partis side har vi med glæde set, at der nu er taget hul på hele dette spørgsmål om beskyttelse af den enkelte borger mod de mange ting, som hr. Thestrup har opridset, og som jeg ikke skal gentage. Det drejer sig jo i det væsentlige om de konflikter, der opstår mellem på den ene side det enkelte menneskes interesser og på den anden side kravet om ytringsfrihed og pressefrihed. Det drejer sig tillige om konflikten mellem den offentlige interesse — for ikke at sige den offentlige indblanding — i borgernes forhold og den enkeltes krav på beskyttelse herimod.

Jeg tror, der er taget hul på mange væsentlige ting både ved de lovforslag, der er fremsat fra oppositionens side, og ved regeringsforslaget, men jeg er enig med hr. Thestrup i, at vi kun er ved begyndelsen af hele dette problem, der jo har været behandlet i en række forskellige forsamlinger både officielle, videnskabelige og politiske.

Jeg tror, det er rigtigt, at man i lovforslagene i væsentlig grad har koncentreret sig om misbrug og ikke har søgt at rette opmærksomheden, som man gjorde det i begyndelsen, da denne diskussion rejste sig, mod selve apparaturet. Man har ikke villet forsøge at fremsætte forslag om forbud mod besiddelse af aflytningsapparater osv., og

det ville også under alle omstændigheder være ganske virkningsløst. Det betydningsfulde er, at det er selve misbruget, der kan gribes ind over for.

Jeg tror også, det er væsentligt, at vi kommer bort fra den gældende erstatningspraksis, som i reglen fordrer, at man skal kunne dokumentere et økonomisk tab. Det vil utvivlsomt være rigtigt at lade domstolene udforme den praksis, som ikke nødvendigvis bør begrænse sig til den skadelidtes økonomiske forhold, men måske i højere grad skal ramme skadevolderen efter hans eller hendes økonomiske forhold.

Endelig er det med tilfredshed, vi ser, at der er taget hul på spørgsmålet om industri-spionage. Jeg tror ikke, at det forslag, der her foreligger, imødekommer de krav, der må stilles. Ikke mindst den danske voksende industri er ganske overordentlig sårbar over for spionage. Det er ikke i alle tilfælde, man kan dække sig ved patenter, og selv patenter kan også krænkes. I de foreliggende lovforslag retter man opmærksomheden mod problemet med ansattes misbrug. Det er jo ikke så helt få tilfælde, man oplever, hvor forretningsforbindelser under det ene eller det andet påskud kommer i forbindelse med produktionen og skaffer sig oplysninger om hemmelig produktionsmetoder osv., og jeg er ikke sikker på, at det nye forslag til stk. 4 i konkurrencelovens § 11 vil være tilstrækkeligt til at ramme denne virksomhed, som efterhånden er ved at antage et temmelig foruroligende omfang.

Men alle disse spørgsmål vil det sikkert være rigtigt at behandle temmelig dybtgående i udvalget, og jeg vil mene, at man også dér kan pege på de ting, der måske endnu ikke er modne til lovgivning, men som i hvert fald bør overvejes, måske ikke nødvendigvis af straffelovrådet, men på den måde, justitsministeren og regeringen nu måtte finde rigtig med henblik på en videre udarbejdelse af et virkeligt kompleks af regler til beskyttelse af privatlivets fred.

Svend Haugaard: I oktober 1967 fremsatte det radikale venstre et forslag til folketingsbeslutning, som indeholdt forslag om afskaffelse af politiske kartoteker, indgreb over for anvendelsen af tekniske aflytnings- og fotomuligheder, som kunne anvendes til spionering af privatlivet, kontrol med pri-

[Svend Haugaard.]

vate oplysningsbureauer, ændring af skema ved offentlig ansættelse, som ofte var ret nærgående, og revision af bestemmelsen om straffeattest.

De politiske kartoteker er jo for længst ude af sagaen, hvor det drejer sig om lovlig politisk virksomhed. De tekniske hjælpemidler til udspionering har, som det har været nævnt her, været drøftet i Nordisk Råd og grundigt gennemgået i straffelovrådet, hvis betænkning danner grundlaget for de lovforslag, vi her drøfter, og det er derfor ganske naturligt, at de ser ret ens ud.

Der er meget stor enighed om, at privatlivet skal sikres mod udspionering ved mikrofoner, båndoptagere, teelinser, og hvad det hedder alt sammen. Vi er jo teknisk set blevet meget dygtige, og det forlyder, at vi skal blive endnu dygtigere på det område. Det forlyder, at vi snart skulle have laserstråler, som er i stand til, når de rettes mod et vindue, på meget stor afstand at opfatte vibrationerne fra rummet bagved, f.eks. tale, og omsætte dem til lyd, og at man skal blive i stand til at fotografere ansigtsudtryk i 600 meters afstand, sågar i stjerneskin. Der ser man, hvilken risiko man løber i fremtiden ved at kigge stjerner, det er rart, man er advaret i tide. Men allerede nu er faren jo betydelig med en række af disse midler, der kan anvendes til spionering, og der er i høj grad grund til at gribe ind over for dem.

Der er også i høj grad enighed i spørgsmålet om strafferammen, så det skulle været ret let at nå et resultat. Jeg tror, jeg tør garantere justitsministeren, at vi nok kan komme frem til noget godt i enighed.

De foreslåede erstatningsregler er jo rimelige, når det drejer sig om en målelig skade, jeg vil blot gerne have det drøftet lidt nærmere, for det er jo noget svært at omsætte en krænkelse af privatlivet i kroner og øre.

Man skal i hvert fald ikke ligefrem friste folk til at anlægge sag for at få en erstatning, fordi de er blevet krænkede ved at blive kigget på i en kikkert eller sådan noget. Regeringsforslaget går noget videre på visse punkter, og f.eks. indgreb over for virksomhedsspionage vil jeg gerne være med til at drøfte. Det er jo ikke helt selvfølgelig, at det hører med her under privatlivet, men det er i øvrigt fornuftigt, så vi drøfter det

meget gerne og håber så til gengæld, at ministeren også er parat til at drøfte det, der var fremme i det radikale forslag fra 1967, nemlig spørgsmålet om private oplysningsbureauer. For arbejdstageren kan netop de oplysninger, der gives her, ofte være et problem om deres erhvervshemmeligheder, som gerne til en vis grad skulle beskyttes. Det kan endda gå an, hvis disse oplysninger er korrekte, men meget ofte er de indsamlet helt tilfældigt og letfærdigt og absolut ukorrekte, og uden at den pågældende er i stand til at kontrollere dem eller har mulighed for at få noget rettet i dem, det kan altså forfølge ham livet igennem, hvis der er kommet forkerte oplysninger ind i sådanne private bureauers meddelelser. Normalt går man ikke rundt og tager oplysninger hos de forskellige private oplysningsbureauer om sin egen virksomhed.

Ligeledes mener jeg, at der er grund til i udvalget at drøfte disse nærgående skemaer ved offentlig ansættelse, hvor der ofte spørges om efter min mening helt irrelevante ting: ægteskabsforhold, skilt, hvor den fraskilte ægtefælle bor, og hvilken virksomhed vedkommende har, fritidsinteresser, om man er medlem af hjemmeværnet, om man har foretaget rejse i udlandet, om man har gæld på bilen og forskelligt andet. Det er i mange tilfælde spørgsmål, der går privatlivet lidt for nær, og som altså i øvrigt er irrelevante.

Med hensyn til politiets stilling er jeg enig i ministerens lovforslag, som i princippet siger, at der skal være samme regler for politiet som for andre, og især vil jeg gerne slå fast, at der altid skal foreligge retskendelse, når der er tale om aflytning af telefon. Jeg mener, denne telefonaflytning er en meget kedelig affære, som skal bruges meget behersket og kun, når det er absolut nødvendigt og kun i alvorlige forbrydelsestilfælde.

Jeg vil også gerne understrege, at optegnelser fra efterforskning skal tilintetgøres, når det viser sig, at de ikke længere har betydning for opklaringen, og jeg kunne godt ønske, at udvalget også ville tage spørgsmålet op om at få samme regler, når der er tale om mistanke for ulovlig politisk virksomhed, for det er mindst lige så væsentligt på det punkt.

Lige så vigtigt som det er, at vi værner privatlivet, lige så vigtigt er det, at vi ikke

[Svend Haugaard.]

bliver alt for sarte igen. Undertiden kan der være meget kort imellem ønsket om en personlig publicity og en fornemmelse af, at man føler sig krænket. Der er jo en hel del mennesker, der selv søger ind i offentlighedens søgelys, og de bør stort set kunne tage følgerne af det. Offentlige personer af forskellig art må altså være parat til at løbe en vis risiko. Jeg mener, der skal være rimelige vilkår for presse, tv og andre nyhedsmidler, og vi bør nok i udvalget drøfte konsekvenserne for nyhedsformidlingen i det hele taget.

Jeg tror også, vi er nødt til at skelne mellem det sete og det, skal vi sige forevigede ved foto. Naturligvis skal det være sådan, at en vindueskigger, der trænger sig ind på privat område, kan strafforfølges, men derfra og til at lade blikket, eventuelt via et optisk instrument — jeg håber, at briller er fritaget — glide over et nabohegn eller et vindue, som ikke er nedrullet, på vej mod en videre udsigt, er der dog en betydelig forskel. Jeg vil gerne sikre mig, at vi ikke bliver alt for sarte på disse punkter. Man skal ikke kriminalisere mere end strengt nødvendigt. Der findes også mennesker, som selv udfordrer ret stærkt og derefter er meget hurtige til at føle sig krænket. Der er et nyt norsk ordsprog, der siger, at folk, der bor i glashus, er interessante naboer. Dermed vil jeg gerne sige, at hvis folk vil have privatlivet i fred, skal de selv gøre noget for det. Det bør normalt være folks egen pligt at sørge for, at det, man ikke ønsker set af andre, ikke udstilles til beskuelse. Man skal altså med andre ord ikke tage et glimt på net-hinden, selv om det skulle ske via en kikkert, alt for tungt, men strafforfølgelse skal især ske, hvor der er tale om bevidst skjulte fotooptagelser af tydeligt kompromitterende situationer.

Herudfra vil jeg gerne drøfte formuleringen i § 264 a, som i ministerens lovforslag siger: „Den, som uberettiget fotograferer...“, hvor der i vort lovforslag står: „Den, som uden tilladelse fotograferer...“. Jeg er for så vidt tilbøjelig til at tro, at ministerens formulering er den, der er mest bevægelig.

I øvrigt synes jeg, det er en god formulering i de to lovforslag — i det ene er det § 264 c og i det andet § 264 d — hvor der står: „...under omstændigheder, der åben-

bart kan forlanges unddraget offentlighed“. Det giver, synes jeg, mulighed for en passende rimelig fortolkning.

I det radikale venstres forslag fra 1967 var også spørgsmålet om straffeattest medtaget, og jeg synes, der er grund til at se lidt mere på den måde, det praktiseres, om der ikke skulle en lovændring til. Princippet, så vidt jeg forstår det, er: én gang register, altid register. Det vil dog sige, at når man dør, glider man ud af registeret, eller når man bliver 80 år, derefter betragtes man som ufarlig. Til gengæld går man over i landsarkivet på det tidspunkt, og jeg formoder, det er til glæde for efterkommerne, at de kan granske i oldefars straffeforhold. Det er selvfølgelig også meget hyggeligt at kunne gøre det. Alligevel er der vel nok grund til at se, om det er helt i overensstemmelse med, hvad vi synes er ret og rigtigt i dag. Men også i levende live kan man generes mere, end altid godt er, f.eks. kommer militære straffe med i indtil 3 år i straffeattesterne, og det turde nok være lidt tvivlsomt, om det altid er berettiget. Andre, efter min mening også mindre straffe, kommer med i 3, 5 eller 10 år. Dertil slipper der, så vidt jeg har kunnet konstatere, af og til oplysninger med om, at man har været børnehjemsbarn, hvad det så ellers vedrører en straffeattest. Efter min mening er det fuldkommen meningsløst, at sådan noget kan komme med, og jeg tror, det er ved fejl, det sker, men jeg har i hvert fald konstateret i enkelte tilfælde, at det er sket. Jeg mener altså, der er grund til at se på, om straffeattesterne, som de formes i dag, er helt i overensstemmelse med nutidig tankegang.

Som helhed vil jeg anbefale en sammenarbejdning af lovforslagene, og jeg er i øvrigt meget enig i hr. Thestrups afslutningsbemærkninger om det helt afgørende i, at man beskytter det enkelte menneskes integritet imod de farer, der kan være i et samfund, der er inde i en meget voldsom teknisk udvikling.

Poul Dam: Det er jo lovforslag, vi har ventet længe på, dem, vi behandler her i dag. Det er 4-5 år siden, man begyndte mere alvorligt at drøfte disse sager her i folketinget dels i forbindelse med forskellige lovforslag, der blev fremsat, dels i forbindelse med nogle beslutningsforslag, hvoriblandt SF

[Poul Dam.]

også fremsatte et, som jeg skal komme tilbage til om lidt. Nu har vi altså lovforslagene, og jeg venter mig en interessant udvalgsbehandling af dem.

Det er svært at sige så forfærdeligt meget imod de formuleringer, de forslag, der findes, men måske nok noget om det almene sigte i lovforslagene.

Det er alment gældende om det, at den beskyttelse af privatlivets fred, man prøver at gennemføre, er en beskyttelse mod andre private, derimod ikke nogen beskyttelse mod staten, ingen beskyttelse mod de offentlige myndigheder. Det viser sig jo nemlig, når man kigger paragrafferne og bemærkningerne igennem, at formuleringerne dækker over, at næsten enhver anvendelse af indsamlede oplysninger kan blive lovlig, når den sker ud fra et eller andet virkeligt eller påstået offentligt formål, et øjemed, som har interesse for politiet eller for en anden udmærket myndighed. Så er privatlivet ikke mere hemmeligt og ikke mere helligt, så gælder der så at sige ikke andre begrænsninger end dem, der følger af formålet.

Det er vel også sådan, at nogle af de bestemmelser, som her er blevet foreslået — jeg tænker på § 152, stk. 4 — er blevet nødvendige, fordi det offentlige indsamler så vældig mange oplysninger. Når der er disse private bureauer, som mod betaling — det bliver konteret som tjenesteydelser — udfører det maskinelle arbejde for offentlige myndigheder i forbindelse med oplysninger, som kan virke pinlige på den ene eller den anden måde, skyldes det jo, at det offentlige har indsamlet disse oplysninger og indsamlet dem i et omfang, som i mange situationer forekommer borgerne at gå ud over det, som er relevant for formålene.

Når man en sjælden gang har lejlighed til at se en sag — og en sådan kan man jo se på mange forskellige måder, man kan måske henvende sig til en politiadvokat og få den, man kan måske også få den mere normalt — så bliver man overrasket over, hvor mange oplysninger en eller anden myndighed har anset det for at være rimeligt at få indsamlet. Der ligger et sprængstof i en enorm masse af det materiale, som det offentlige har indsamlet, som gør det virkeligt bekymrende, også hvor jeg ikke er sikker

på, at de retsregler, der findes, er tilstrækkelige. Jeg ville nok mene, at man ved mange lejligheder måtte sige, at det var bedre, om dette materiale ikke fandtes i den udstrækning, og at der ikke var de muligheder for, at det kunne misbruges.

I det forslag til folketingsbeslutning, som SF fremsatte engang i begyndelsen af 1968, havde vi en passus om, at der skulle indføres et forbud mod, at nogen myndighed indsamler oplysninger om borgerne, ud over hvad der udtrykkelig er hjemlet i en af folketingets vedtagne lov, og jeg tror stadig væk, at det ville være en rimelig regel, som ville fjerne en lang række af de risici, der findes i øjeblikket ved behandlingen med registrene og hele den maskinelle behandling. Jeg tror altså, at vi har meget brug for et supplement til denne lov, nogle vedtægelser, der direkte kan beskytte borgerne mod staten, jeg tror i og for sig ikke specielt mod politiet, men der er jo adskillige andre myndigheder, der indsamler oplysninger, og hvor det kan være mindst lige så risikabelt.

Jeg tror, vi i udvalget kunne få meget ud af at drøfte disse ting, og vi kunne måske i udvalget også drøfte spørgsmålet om en direkte parlamentarisk kontrol under den ene eller den anden form med det oplysningsmateriale, som indsamles af forskellige myndigheder. Jeg ved, at der er nogle, der har drøftet denne sag, og jeg er vældig interesseret i at høre, hvorfor man ikke mener, at en sådan parlamentarisk kontrol kan lade sig gøre. Der er tale om en forøgelse af det antal mennesker, der ikke må misbruge den viden, de får, med 5. Det er utvivlsomt procentvis en meget lille forøgelse, men jeg forstår, at man fra nogle sider ikke mener, at der kan findes 5 folketingsmedlemmer, der kan holde mund. Det tror jeg nu godt man kan. Lad os nu se, om det ikke kan lade sig gøre at nå frem til en fornuftig løsning.

Jeg har som sagt en række bemærkninger til de enkelte paragraffer, men dem skal jeg lade ligge ved denne lejlighed, det er jo det, vi har udvalgsarbejdet til. Jeg vil dog gerne sige noget om henholdsvis § 3 og § 4 i ministerens lovforslag.

Det ene er dette, at vi nu får reglerne om telefonaflytning udvidet med regler om hemmelige mikrofoner og alle mulige andre interessante spionagemetoder inden for politiet. Jeg er ikke rigtig klar over, om para-

[Poul Dam.]

graffens tilføjelse betyder, at man har gjort dette hidtil uden at have hjemmel for det, eller om det betyder, at man gerne vil gøre det i fremtiden og gerne vil have en hjemmel, inden man gør det. Hvis det er det sidste, der er tilfældet, er jeg naturligvis taknemlig for, at man er så hensynsfuld; hvis det er det andet, får jeg det vel ikke at vide. Jeg kan også godt tænke mig situationer, hvor man ud fra rene nødværgesynspunkter er nødt til at gå ud over de faste regler, men jeg håber, de har været meget få, og jeg må sige, at jeg håber også, at denne paragraf vil blive anvendt uhyre sjældent. Det er en meget bekymrende hjemmel, man her vil kunne give ved en retskendelse. Hvor præcis skal en sådan retskendelse for øvrigt være?

Skal den udtrykkelig nævne en bestemt form for aflytning? Skal retskendelsen indeholde regler om, hvor mikrofonerne skal anbringes, eller hvilke af disse interessante nydannelser, som hr. Svend Haugaard kendte til, man får lov at anvende i et konkret tilfælde? Vi ved jo også noget om, hvorledes telefonaflytning en gang imellem bliver anvendt lidt uheldigt, og jeg er meget bekymret for dette her, men vi kan snakke videre om det i udvalget.

Endelig må jeg om § 4 om konkurrenceloven sige, at dette forekommer det mig vigtigt at kigge meget nøje på. Jeg er helt enig i, at man bør gøre noget over for industrispionage, men således som den nye § 11 er foreslået, betyder den i virkeligheden en sådan mistænkliggørelse af funktionærerne og de øvrige ansatte i virksomhederne, at det må være bekymrende for dem. Det betyder også, at enhver funktionær, enhver ansat i en virksomhed må være overordentlig forsigtig med at spørge om noget som helst i den virksomhed, hvori han er ansat, for hvornår er det hemmeligheder, han er kommet i nærheden af? Hvordan kan han egentlig vide, hvad der er hemmeligheder? Betyder denne formulering af § 11, stk. 1, ikke, at man lovfæster, at ansatte i en virksomhed overhovedet ikke må interessere sig for, hvad virksomheden foretager sig, kun sidde på deres plads og gøre det, de er blevet sat til, og ikke noget som helst andet? Hvis det bliver resultatet, vil det stride helt imod de ideer om demokrati i virksomhederne, som de fleste går ind for i hvert fald med mun-

den, og det ville stride helt imod erhvervslivets interesser på længere sigt, sådan som jeg ser dem.

Med disse bemærkninger vil jeg gerne sige, at vi med interesse går ind i udvalgsarbejdet og håber, at vi når til et godt resultat i fællesskab.

Justitsministeren (*K. Axel Nielsen*): Jeg takker for tilsagnet om velvillig behandling, og jeg er meget glad for at konstatere, at dette tilsagn om velvillig behandling også udstrækker sig til de dele af regeringens lovforslag, der afviger fra de af oppositionspartierne fremsatte lovforslag.

Hr. Thestrup talte, og efter min mening med rette, om alle de ting, som udviklingen i det moderne samfund fører med sig, bl.a. koncentration, og hr. Svend Haugaard var for så vidt inde på samme emne ligesom hr. Per Federspiel, der var glad for, at vi fik taget hul på en stor problemkreds. Jeg synes nok, fantasien undertiden spandt sig lidt langt ud; man kunne ikke lade være med at komme til at tænke på den fagre nye verden, og hvad den fører med sig. Og bevares, der er da sikkert en hel del emner, som vi må tage op, efterhånden som vi føler et behov derfor i samfundet.

Nu ved vi jo, at der kommer en ny betænkning fra registerudvalget, som også hr. Thestrup antydede, og måske bliver nogle af de problemer, som hr. Poul Dam rejste, foreslået løst i forbindelse med den betænkning. Jeg tror, vi skal lade være med at tage sorgerne på forskud og så i øvrigt afvente, hvilke gode råd vi får, når udvalget afgiver sin sidste betænkning.

Hr. Thestrup nævnte en artikel af lektor Frøbert i Juristen, og jeg skal sørge for, at udvalget får denne artikel tilstillet. Jeg håber, det bliver muligt at skaffe tilstrækkeligt mange eksemplarer af artiklen til, at alle kan få den.

Hr. Per Federspiel var også inde på spørgsmålet om industrispionage, og det samme gjaldt hr. Poul Dam, vistnok, så vidt jeg opfattede det, ud fra en lidt modstående opfattelse af det, der er kernen i problemet. Jeg håber, at det under udvalgsbehandlingen skal lykkes at forene synspunkterne, sådan at vi får en brugbar lovgivning.

Jeg føler trang til til hr. Thestrup at gøre

[Justitsministeren.]

den tilføjelse, at når jeg forleden dag i en replik nævnedes, at også socialdemokrater, der har eget hus, lægger vægt på den private ejendomsret til dette hus, så må man ikke deraf drage den slutning, at vi viger tilbage for de såkaldt erstatningsfrie reguleringer, et problem, som hr. Thestrup og jeg for snart mange år siden havde en yderst interessant diskussion om. Vel, det ligger nok lidt uden for emnet. Jeg tror ikke, man skal drage så vidtgående slutninger af de lovforslag, vi her behandler. Man skal også drage grænser for den private ejendomsret ind i overvejelserne, men naturligvis vil jeg ikke på noget tidspunkt sige nej til at drøfte noget spørgsmål, som udvalget måtte ønske at drøfte med mig.

Spørgsmålet om industrispionage, hvis jeg må vende tilbage til det, sorterer måske mere under handelsministeren end under justitsministeren, men vi er nok begge parate og villige til at give møde i udvalget til samråd for at give de oplysninger, som vi nu kan.

Jeg takker som sagt for de bemærkninger, der er faldet, og for det tilsagn om velvilje, der er givet, og håber på et frugtbart arbejde her i folketinget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling.
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af dags dato meddeler finansministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af toldloven.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om Danmarks Statistik har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Det er meddelt mig, at *Poul Dam* ønsker at udtræde som stedfortræder i udvalget for undervisning og uddannelse. Til ny stedfortræder har vedkommende gruppe udpeget *Morten Lange*, som herefter er valgt.

Endvidere er det meddelt mig, at *Aksel Larsen* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om midlertidig importafgift. Til nyt medlem har vedkommende gruppe udpeget *Henning Philipsen*, som herefter er valgt.

Medlem af folketinget Robert Christensen har meddelt mig, at han ønsker til undervisningsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Har ministeren planer om at oprette suppleringskurser på gymnasieplan?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets spørgetid onsdag den 8. december d.å.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Finansministeren (Grünbaum): Jeg skal herved tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring af toldloven.*

Under forhandlingerne om dansk indtræden i De europæiske Fællesskaber (EF) har Danmark forpligtet sig til straks ved indtræden i EF at afvikle de kvantitative indførselsrestriktioner.

Danmark har toldfrihed eller lave toldsatser for en række af de varer, hvor de kvantitative restriktioner skal afskaffes, men de danske producenters interesser over for importen af disse varer, såvel fra de nuværende EF-lande som fra andre lande, er hidtil blevet tilgodeset ved den regulering af importen, der har fundet sted i medfør af indførselsrestriktionerne. Det drejer sig om følgende varer inden for toldtariffens kap. 1-24: levende hornkvæg, kød og slagteaffald af hornkvæg, visse arter kål, kar-